

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตัว
ของ นายเฉลิมพล เอกอรุ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒/๒๕๕๖

เรื่องพิจารณาที่ ๔๓/๒๕๕๕

วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๕๖

ประเด็นวินิจฉัย

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ วรรคสอง หรือไม่

ความเห็น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ อยู่ในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ส่วนที่ ๔ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม

มาตรา ๓๙ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้” วรรคสอง บัญญัติว่า “ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด” และวรรคสาม บัญญัติว่า “ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้”

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ จึงเป็นบทบัญญัติที่เป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในกระบวนการยุติธรรม โดยกำหนดสิทธิพื้นฐานที่บุคคลทุกคนจะต้องได้รับความคุ้มครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มาตรา ๓๙ วรรคสอง นั้น กำหนดข้อสันนิษฐานความเป็นผู้บริสุทธิ์ของผู้ต้องหาหรือจำเลย (presumption of innocence) ไว้ ซึ่งข้อสันนิษฐานดังกล่าวเป็นหลักการสากลอันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในสังคมระหว่างประเทศ และได้มีการบรรจุไว้ในตราสารระหว่างประเทศหลายฉบับ อาทิ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ (Universal Declaration of Human Rights) ข้อ ๑๑ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights) ข้อ ๑๔.๒ เป็นต้น

ส่วนพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการจ้าง การใช้แรงงาน และการจัดสวัสดิการ

ที่จำเป็นในการทำงาน เพื่อให้ผู้ทำงานมีสุขภาพอนามัยอันดีและได้รับค่าตอบแทนตามสมควร เพื่อให้การใช้แรงงานเป็นไปอย่างเป็นธรรม รวมทั้งกำหนดมาตรการให้นายจ้าง ลูกจ้าง และองค์กรต้องปฏิบัติต่อกันและต่อรัฐ ทั้งกำหนดมาตรฐานการจ้างแรงงานและสภาพการทำงานขั้นต่ำที่นายจ้างพึงปฏิบัติต่อลูกจ้าง พระราชบัญญัติดังกล่าวนี้ได้กำหนดโทษทางอาญาสำหรับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติไว้ด้วย ดังจะเห็นได้จากมาตรา ๑๕๘ ซึ่งอยู่ในหมวด ๑๖ บทกำหนดโทษ และการดำเนินคดีต่อผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ก็ย่อมเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เช่นเดียวกับคดีอาญาอื่น ๆ

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ บัญญัติว่า “ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล ถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นเกิดจากการสั่งการ หรือการกระทำของบุคคลใดหรือไม่สั่งการ หรือไม่กระทำการอันเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำของกรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ผู้นั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย” พิจารณาแล้วเห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าวไม่ได้สันนิษฐานความผิดของกรรมการผู้จัดการหรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลตั้งแต่ต้น หากแต่ฝ่ายโจทก์จะต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นโดยปราศจากข้อสงสัยว่า นิติบุคคลดังกล่าวเป็นผู้กระทำความผิด โดยการกระทำของนิติบุคคลครบองค์ประกอบความผิด และการกระทำความผิดนั้นเกิดขึ้นจากการกระทำการหรืองดเว้นการกระทำการอันเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำของกรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ซึ่งผู้แทนนิติบุคคลดังกล่าวก็มีโอกาสที่จะนำสืบหักล้างข้อสันนิษฐานว่า ตนมิได้มีส่วนในการกระทำการหรืองดเว้นการกระทำการของนิติบุคคลได้ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ จึงถือไม่ได้ว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ เป็นบทบัญญัติที่สันนิษฐานไว้ตั้งแต่ต้นว่า กรรมการผู้จัดการหรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิด โดยฝ่ายโจทก์ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงการกระทำความผิดแต่อย่างใด นอกจากนั้น ระหว่างการพิจารณาของศาลหรือหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมอื่น กรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ก็ยังถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิด จึงเห็นว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคสอง

ส่วนข้อโต้แย้งที่ว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ มีลักษณะเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๕๔ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญ

เคยมีคำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๕๕ แล้วนั้น เห็นว่า กรณีทั้งสองไม่เหมือนกัน กล่าวคือ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ มีใช้บทบัญญัติที่เป็นข้อสันนิษฐานตั้งแต่ต้นว่า กรรมการผู้จัดการหรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น เป็นผู้กระทำความผิด โดยที่โจทก์ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงการกระทำความผิด แต่กรณีพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๕๔ นั้น เป็นกรณีที่สันนิษฐานตั้งแต่ต้นแล้วว่า กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ หรือบุคคล ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้นได้กระทำความผิด โดยที่ฝ่ายโจทก์ ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงการกระทำความผิด ภาระการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ถูกผลักไปให้กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ และบุคคล ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้นทั้งหมดทุกคน พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ กับพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๕๔ จึงไม่เหมือนกัน

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ วรรคสอง

นายเฉลิมพล เอกอรุ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ